

Nro. 26.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

*Indúlt Bétsből, Pénteken September 28 - ik napján
1804-ik esztendőben.*

B é t s.

Méltóságos Gróf Tólnai Fesfetits György Ur
ő Nagysága, az a' nagy lelkű hazafi, a' ki előtt
az a' nap leg betsebb, a' mellyen a' köz jónak
előmozdítására valamelly jót tehet, mostanában
ismét újj bizonyosságát adta hazafiai buzgóságának,
a' midőn azon Magyar Theátronnak építtetésére,
a' melly Kolosvár városában fog épülni, 400 Fo-
rintokat méltoztatott ajánlani. Vajha számos kö-
vetői találtnának egy ily közönséges hasznú, és
nemzeti pallérozódás előmozdítására tzelozó ado-
mányban!

Orvo. Doktor idő b P a t a k i S a m u e l Ur-
nak, T. N. Kolos Vármegye igen érdemes Orvos.

sának hirtelen való halálát, minden távol lévő emérsősei és tisztelői, fájlalva ballottuk, a' kiben, egy széles tudományú és olvasású, hivatalos foglalatosságaiban fáradhatatlan, gazdagot szegént, urat közembert, egy forma buzgósággal gyógyító jó embert vezített-el a' haza.

* * *

Már régen meg vagyon Felséges Urunk kegyelmes engedelme mellett az az igyekezet, hogy a' Magyar borokkal 's meg lehet hogy egyéb termékekkel is az északi vidékekre állandó kereskedés állittassék fel. Ez a' kereskedés az Ország-
nak igen hasznos lehetne, kivált ha annak folytatásába valamelly nagy hitelű és a' kereskedéshez jól értő Ház belé avatkoznék. Pénz kívántatnék reá, háromszáz ezer forint, és ennek Actiák szerént kellene ötszre gyűlni — ilyen formán: Egy Actia lefesz 500 fl. és azt 12 éltendeig visszafizetni nem lehet venni. Interestje fizetődik éltendőre száz-
tól hat: és ezen felül a' nyereségből is adódik minden éltendőben hat — úgy azonban, hogy ha az ilyen nyereség egy éltendőből el késne, a' jövő éltendőben az Interesten felül fizetőd-
nék 12 for. — A' mi pedig a' nyereségből talán még fenn maradna, az azokra a' költségekre fordítódnék, melyekkel ezen kereskedésnek az útját, egyik az alább írt Directorok közül egész Mulzka Országig eljárta, és az útban eső Fejedelmeknél ki eszközölte, hogy a' Magyar borokra, csak a' leg mértékleteliebb harminzad vettessék.

Ezen kereskedésnek igazgatására, a' múlt Májusban önként ajánlották magokat: Herceg Breckenheim; Mesonyi Fő Isipány, és Cs. K. Titkos Tanácsos Gr. Ecksteinay Ferencz, Cs. K. Kamarás

Gr. Esterházy Miklós; Treviri Titk. Tan. Weckbecker, és Imp. Names Schweichart Urak: és céljokat ő Felségének bé jelentvén, Wels. Urunk, az ezen északi kereskedő Társaságra való vigyázatot, Udv. Tanácsos, és Toronto'i Fő Ispány Mélt. Lossonczi Gyürky Istvan Urra bizni méltóztatott.

Maga a' kereskedés csak akkor kezdődhetik el, mikor elegendő pénz leszzen együtt. A' pénz pedig, nem a' Directio tagjainál, hanem Bétsben, abba a' Cs. Cs.ába fizetődik le, mellynek ez a' neve: K. K. Octroirte Leih und Wechselbank. — A' kivagy Actiakat akarna venni, vagy az egész dologról bővebben kívánna értekezni, írhat ilyen Titulus alatt: J. Societati Commerciali Hyperbortæ. Viennæ.

* *

Pragából, Sept. 21. kén. E. Cl. h. 18. kán reggel, a' Spork, Reusz, Kollowrat gyalog, és Meerfeld Uhlánus Regementjeik tettek katonai próbákat. Előve a' Cs. Rendektől a' H. Lichtenstein épületében adatott, igen szép és fényes bálban méltóztatottak megjelenni ő Cs. K. Felségek. A' mulattságra rendeltetett palota igen kellemetesen felvölt tzitrom és narants fákkal és virágos plántákkal ékesítve. Theresia Fő Hertzegalszony a' férjével Antal Saksoniai K. Hertzeggel, 's a' Palatinus, Lajos, Ferdinand, és Maximilian Fő Hertzegekkel egyetemben 7 órakor, ő Cs. K. Felségek pedig 8. tizadfékór, már megjelenni méltóztatottak vala a' bálházban. Kegyelmes jelenléteikkel igen megörvendezettették a' mulató sereget, a' melynek közepette két órákig töltötték ő Cs. K. Felségek idejüket.

A' következő napon az egész Lógerben nyus

gödalom volt, csak az ágyuzók tettek külömbkülömb próbákat.

Sept. 20 kén a' Léger béli minden Regementeknek muftájok tartatott, és minnyájokkal való nagy megelegetését méltoztatott nyilatkoztatni ő Cs. K. Felsége. Ez nap' estve a' fő Burggróf adott a' Fels. jelenlévőknek tiszteletkre fényes bált.

Brünn ből, Sept. 17 kén. Arra lévén a' tegnapi nap határozta, hogy az ő Cs. K. Felsége felséges határozása, a' melly szerént az Auszriai Monarchia örökös Császári méltóságra emetett, az ő F. Ge. örvendező alattvalói előtt egész so ennitással kihirdette, és végre a' Lindenau Regimentjének őrizeten itt lévő két Batalionyai egy Granateros Kompaniáva és a' zászerekhez tartozó emberekkel egész zászárókkal, és egy ágyúzó csoporttal egyetemben, reggeli 7 órákor egész parádéval a' nagy platzra kiállottanak, minekutána ugyan ott a' Komandirozó Generalissal Gróf La-tourral egyetemben a' több Generalisok és fő tisztek is megjelentek voltak. A' Brünni polgári fegyveres sereg is kiállott 8 órákor Majorjának vezérlése alatt. Az Ország fő tisztei, Elölülők, Tanácsosok, 's minden egyéb itt lévő Cs. K. tiszteviselő, a' Magistratá's személyekkel egyetemben, az alatt az Ország Kormányozója' Gr. Dietrichstein' szállására gyűltek, a' ki itt mind azoktól kíséretvén egész pompával az épület tornázására ment, a' hol dob és trombita szó közben a' fegyveres polgárságtól katonai módon tiszteletet. Mingyár azután az ezen örvendetes tárgyat illető Fels. Patensnek olvasásához fogott egy Titoknok. Ennek vege lévén az ölszgyülekezve lé-

vő sokaság' Vivátkiáltása, 's a' polgári fegyveres feregnek katonai tiszteffégtétele, dob, trombitaszó, harangok zúgása, következtek. Innen a' H. Lichtenstein udvara felé nyomúlt a' sokaság, a' hol ezen épület' tornáztárol második versben is felolvastattott a' Fels. Patens, mint előbbizör Német és Cseh nyelveken. A' harmadik vers béli és az előbbeni solennitásokkal való felolvasás esett a' Kanonok' Tempjomjokban, a' Kathedrából, egy ezen nevezetes környülálláshoz alkalmaztatott rövid beszéd után. Ezt követték egy nagy Mise, Te D um Laudamus éneklés, a' katonáknak szalve lövéseik, ágyudurrogások, a' Kormányozónál 40 személyekre terített asztalnál való vendégség, estve a' theatronnak szép megvilágosittatása, a' hol egy ezen alkalmatoffaghoz illő játék volt; 's mind ezeket végezetre bérekelztette egy hazafiui buzgó kifejezésekkel készült ének.

Magyar Ország.

Posonból, Sept. 25-kén. Nállunk örvendetes innep nap vala a' tegnap előtti nap. Az ő Cs. K. Felégétől felvétetett Örökös Cs. méltóság' innepét tartottuk. Már még az ezt megelőzőtt napon a' város' nagy harangjának megvonatattása által jelentetett a' következő napi örvendetes innepelés. Ugyan azon napon Ns. Poson Vármegyének Rendjei is közönséges gyűlést tartottanak, a' melly alkalmatoffággal Első Vice Ispány és Kr. Tanátsos T. Galgotzi Antal úr egy gyökeres beszédet mondott-el, 's azután a' Fels. Rescriptum felolvastatván, annak végződésével a' fellezóval való Vivátkiáltások minden felől ekeződtek. A' következett napon 9 órakor, az alatt, míg az ide való külömbkülömbféle polgári fegy-

veres csoportok, lobogó zászlókkal és tábori muzsikával a' Tanátsház' eleibe öfzfze seregelték és sőrba állottanak volna, a' Magistrátus és a' kiváloztatott polgári szemé'vek a' Tanátsházba öfzfze-gyülekeztek, a' hol a' V. ros' bírása egy alkalmatoffág szerént való beszédet mondott el, 's az után a' Fels. Patens felolv. flatott, a' mellynek vége lévén ismét hármas Vivatkiáltások következtek, 's azt dob és trombita harsogás ékeztették. Tíz óra felé az egész inneplő sereg a' fő templom felé vette útját, a' hova a' Klástrombéli papság a' Kerzfzel, és a' több papi személyek is minnyájan, felgyülekeztenek. Az ezen örvendetes környülál-láshoz alkalmaztatott szép beszéd után, a' mellyet Fő Tifzt. Kánonok K e l l e r ú r mondott-e, 's az ezt követett Te Daum Laudamusnak elénekelteté-se, 's a' nagy Mise után, a' katonaság falvelövé-sei 's mozsárágyuk' durrogásai, következtek. Az Evangelicusoknak itt lévő Oratoriumjokban is egész solennitással való ájtatoffág tartatott ez nap regge-li 7 órakor, és a' Distriktus Superintendense F. T. Crudy Dániel ur ezen alkalmatoffág szerént va-ló beszédet mondott el a' Cathedrából. A' Téged Ist n ditserünk is elénekeltette, 's a' polgári fegy- veres sereg' ennek alkalmatoffágáról is hármas szálvét lött. A' város' költségén a' következettéj-jel fényes szabad bál adatott. A' 'Sidók is meg-múttatták alattvalói hűséget, a' midőn örömök- nek nyilatkoztatása végett estvéli 7 órakor az ő szépen megvilágosított Sinagogajokban számos mu- zsikái chorus me lett való innepet tartottak, 's az ő Oskolák héli éneklők egy ezen alkalmatoffágra különösen készítettett éneket énekeltek-el, 's dob és trombita szó mellett való vízfőzözött Vivatki-

Általán fejezték - bé. Hogy annál is örvendetesebbé tartsa ezen Kir. szab. város ezen innepnapot, az itt őrizeten lévő 's ezen alkalmatossággal katonai tiszteletet tévő fegyveres sereg béli embereknek számokra huft és bort, az ide való ispotályokban lévő szegényeknek pedig pénzt adatott, &c."

Budáról, Sept. 23 kán. A' mi szőlőhegyeinken és a' Pestiekén, hólnap kezdődik a' szüret. Az itt rég óta járó szép és meleg napok reménséget nyujtottanak, hogy jó bort fogunk szüretelni, és egyátalában vévén a' bősége is meg lehetős lefzen.

Rimafombatból Augulus 16-ik napján, 1804. Minálunk vékony aratás vólt az idén, mivel őszii vetésünk sok helyen a' magvát se fizette vízfza, mellynek a' múlt őszii, és e' folyó ezten-dőbéli huzamos efförzések, és nagy hó vizek vóltak az okai, a' mellyek miatt a' vetésnek nagyobb része ki veszett. Ennek és az ezt nyomba követett szárazságnak következése az is, hogy a' tavasz földek annak idejében meg nem mivelttethetven helyesen, az el vetett mag vagy a' földben maradt vagy még fűvében megszázott, a' honnan meg most több darab földek aratatlanok.

Az őszii vetésnek tsekély terméséből következett szükségét nem kevésbé neveli még az is, hogy a' termésnek szinte harmada üfzög, úgy annyira, hogy csak egy lakos is allig találta városunkban, a' ki búzat venni, ne kéntelenittetne maga szükségére. Köz ezen szükség a' körülöttünk lévő helyekkel is, mellyet csak az éjjel nappal egymást érő felsőbb helységekbéli búzával terhelt szekerek is nyilván mutatnak. Igen könnyü tehát annak okát képzelni, miért a' mi környékünkben mind

eddig felette drága volt az élet, úgy hogy a' fellyebb való heteken, a' mi piacunkon a' tiszta búzának kilája (Posoni mérője) 15—18 márxáson; a' kéttzeresnek 12 's 13 márxáson; a' rozsnak is vagy ugyan azon árron, vagy valamivel alább volt kilája; az arpának 7 's 8 márxáson; a' zabnak 21 's 22 garason ment kilája; most pedig valamivel alább kezdett szállani; de még a' tegnapi heti vásárban is költ a' tiszta búzának kilája 18 márxáson, a' zab pedig a' fent fel jegyzett árron ment, de a' mint a' környülállások mutatják annak is fellyebb megyen az árra ezután.

A' jövő esztendőre sem biztathattjuk kedvezőbb idővel magunkat, mert a' még mind ezideig tartó iszonyú szárazság miatt szántó földjeink a' vetés alá illendően el nem készülhetnek. A' számára még nállunk semmit sem vetettek, és már a' szántóvető ember a' vetéssel el késvén, töbnire két szántásba fog vetni; de ha a' hof szas szárazságot rendszerént követni szokott tartós effözés talál el következni, úgy földjeinknek nagyobb része vetetlen marad.

O l a s z O r s z á g.

A' Nápolyi Korona Örökös' életepárja, a' Királyi Udvarnak és az egész Státusnak nagy öröme, öt hónapoktól fogva való megáldatott várandó állapotban van.

Azok a' hajók, a' mellyeket arra a' gyanura nézve, hogy az Anglus hajóseregnek 's a' Malthai seregnek számokra eleséget szándékoztanak volna vinni, a' Nápolyi kikötőhelyekben letartóztatnak vala, a' későbbi tudósítások szerént ismét szabadságba helyeztették.

A' V e z u v' hegye még mind hányva a' tü.

zet. Nappal úgy látszik a' teteje, mint ha valamely fekete felhő fedné-bé, éjjel ellenben tiszta tűzbe van borúlva. Követ nem hánymosában, hanem csak hamvat, a' melly megszűre széllyel szóródik a' környékén. Ejjelenként Nápolynak lealább fele része szüntelenül azzal tölti idejét, hogy St. Elmo váráról, 's egyéb szomizéd hegyekről, ezen szép tűzi játékokot szemléli.

Frantzia Birodalom.

A' közönséges politziai dolgokra ügyelő Minifter egy kerülő irást intézett a' Császár parantsolatjából az Országban lévő Püspökökhöz, a' mellynek ez a' foglalatja; — „

„Az én hivatalos foglalatosságaim és a' tiéd, Uram! több mint egy tekintetben öszszesatoltatva vannak egymással. Az enyimek abban állanak, hogy a' bűnöknek elejékvétetődjék, hogy ne legyen megbüntetésekre szükség: a' tiéd pedig abban, hogy a' gonosz szándékokat és bűnös tzelozásokat még a' gondolatoknak mélységes titkai között megfojtsad. Mind kettőnk' törekedéseinek egy tzeljök ez, hogy az ország' bátorságát a' jó rend és virtus' gyarapítása által fenntartassuk. A' lelki páfztori hatalomnak, Uram! a' mellyel fel vagy ruháztatva, a' leg jobb tzelozás és törekedés mellett is, csak valamely bizontalan és szorofs határok közzé szorúlt következése lehetne, ha az én Minifteri hivatalos foglalatosságaim eszközet nem szolgáltatnának arra, hogy mind azok az akadályok, a' mellyek a' te törekedésidnek ellene állhatnának, elhárítottjanak. Anyaszentegyház' Fejedelme! ezen titulusodnak, a' régi Országglóizék alá tartozott kevés számú Püspökök, a' kik a' Frantzia Catholikai közönséget el-

hagyták, 's néhány Papok, a' kiknek indulataikat a' revoluzió felmagasztalta ugyan, hanem a' dolgokba való béli tésokat nem öregbítette, még egy ideig ellene fognak mondani. Amazok azt erősítik, hogy őseinknek hítekhez hűségesebbek, mint te: ezek pedig, hogy a' revoluzióhoz és annak printzipiumaihoz inkább hozzá tartották magokat, mint te. A' te helyed, Uram! a' két egymással ellenkező végek (extremumok) között van, a' melly egyátallyában mindenkőr és mindenütt a' bőltsétség' és igazság' helye. Amazok a' tudatlanság' és barbarusság' századai béli tévelygésekkel, ezek pedig a' dolgoknak a' revoluzióktól soha el nem választatható nagyraűzésekkel, támadnak ellened. Azon Püspököknek, a' kik a' Fr. Catholikai közönséget elhagyták, erre törvényes jussok soha nem lehetett, mivelhogy minden féle politikai kérdések, nem a' Vallás, hanem a' Nemzet jussai közzé tartoznak; és Frantzia ország ezeket minden időben a' maga hajlandósága vagy tapasztalásai szerént határozta meg. Te Uram megvilágosodottabb vagy, mint sem hogy annak szükség voltát szívedre kellene kötnöm, hogy az Isteni tisztelet kiszolgáltatása' politziáját és szabadságs. it illető Törvényeknek bétöltetésekre vigyázni meg nem kell szünnöd. Ha a' vigyázásod alá' adatott Lelekipálztoroknak megengednéd, hogy ezen törvényeket módifikálják vagy által hágják: nem fogna többé határjok lenni az ön'kény szerént való inézeteknek. Az indulatok mindent határ nélkül való módon kiszoktak terjeszteni, a' mit a' gyenge kézből elkaphatnak. Az Isteni tisztelet- béli szabadság, Ország' Törvénye és Emberi Jus. E' maft minden pallérozott nemzeteknél ki van hit-

dattetve. Néked Uram lehetetlen többé, a' hitnek a' mellynek szolgája vagy, az ő hódoltatásait terjesztetni, külömben, hanem tsak önnön tálentomaid és az Evangeliumban parantsóltató virtusoknak gyakorlások által. Azon században, a' mellyben mi élünk, minden Religiók között legjobbnak tartatik az, a' melly a' jó erköltsöknek és törvényeknek, leg erőfőbb gyámolúl szolgál. A' Császár ő Felsége meg fogja esmérni, hogy te Uram magadat az ő benned helyheztetett bizodalma rá méltóva teted ha látni fogja, hogy prédikátziódnak gyümölcsök, a' gyűlölségnek és veszekedésnek elenyészése leszen, hogy a' haza javára szélező szeretet, a' temp omokban az Iftenségnek képei előtt gyarapodj, és hogy a' haza boldogságá, azok, a' kiknek lelkesméreteket a' jóra hajtani kötelefféged, úgy nézik, mint a' mellynek előmozdítása által, a' Religiótól nékik ígértetett jutalmakat, legbizonyosabban megnyerhetik.“

Crafford nevű Anglus tizt, különösen az Orvosokra nézve igen nevezetes hasznát vette a' Baregesi ferdő vizének. Ezen tizt' koponyájának egy részét még ez előtt 7 esztendőkkel egy ágyugolyóbis eltsapván, az ólta igen sokat szenvedett az időváltozások alkalmatosságával. A' nevezett ferdőre jövé, 18 hónapokig feresztette úgy nevezett szepegetés által való ferdőben (Tropfbæder) a' gyenge bőrrrel bévonódott sebhelyeit, a' mely azt oly módon megkeményítette, vagy usontá változtatta, hogy már most leg kissebb fájdalmat nem okoz néki a' külső levegő. Gazdag ember lévén, örömeben minden esztendőre 1000 Livrákból álló segede'met rendelt az azon ferdőre menő szegények' számára,

Azt mondják, hogy abban a' tsillagban, melyet a' Császár mint a' Batsüélet Legió tizerét mint ezen Legiónak feje úgy visel, a' Nagy Károly' képe szemléltetik: holott a' többekben, a' mellyeket t. i. ezen Legiónak egyéb tagjai hordoznak, az ő (Napo'eon) képe találatik.

Az Aug. 24 kén történt Boulognei tengeri tsatázásról azt jegyzi még meg a' Párisi Moniteur, hogy a' Császár ezen alkalmatossággal az első osztály battériáján tulajdon maga igazított volna egy mozsár és egy 24 fontos ágyut a' tze'ra, és hogy egy kis tsolnokon a' körülte rebdeső golyobisok között járkélt volna a' hadi lineák között, és úgy buzdította a' katonákat. Az ekkori tsata két óráig tartott. Más nap ismét próbálgatták a' Frantzia hajók viadalra ingerelni az Ang'usokat, mind addig míg ezeknek két Fregátjaik, a' mellyeket hátulról két Linea hajók legé'lettek, valósággal is rá vették vólt magokat a' Fr. hajók' linesájának megtámadására. Hanem, egygyik Fregátjok tsak hámár kárt vallván, magokat azonnal hátra vonták. —

Az a' hely St. Omer mellett, a' hol a' Császár' hadi szállása mostani úozasásában utóbb zór vólt, t. i. Salperwick, arról nevezetes, hogy Julius Czézár majd 19 századoknak előtte épen ott építtetett 800 hajókat, hogy egy fegyveres fereget azokon Angliába által vigyen. A' Czézár' Commentariusszaiban Iccius nevezet alatt fordul ez a' helység elő.

A' Máintzi levelek szerént, Sept. 13. kán vagy 14. kén várták oda a' Császárt Aachenből: — „Mi némű készületekkel várhatnók mi, így szolanak a' Maintzi Ujságok, ő Felségét, a' mellyek

fénvesebbek lehetnének azoknál, a' mellyekkel már más gazdagabb városoktól fogadtatott? Azok a' győzedelmi kapuk, mellyekkel mi ő F. gét várjuk a' mi sziveinkben való mély tisztelet; a' mi ionepi' fölemlítésaink, a' mellyeket tiszteletére tartani fogunk, lakosainknak hazzá viseltető szeretete, a' mellynél nagyobbra és valóságosabbra mondhatjuk hogy még sohol nem talál. Reménségeink eleibe szaladnak, és jó kívánságaink mindenütt kísérni fogják. Városunknak omlásaiban fogja ő elenyészett boldogságunknak beféllő bizonyosságait szemlélni. Az Öröm és bánat könyvhallatásait fogja: ő nállunk látni; az elsőbket az ő láthatása, a' második rend bélieket pedig állapotunknak fájlalása, fatsarják ki szemeinkből. Ő a' misebeinkre fogja tenni gyógyító kezeit, 's az után nem fog a' mi szemeinkben egyéb könyvtseppeket szemlélni, hanem csak azokat, a' mellyek őtet áldani fogják."

* *

Egy, Természeti ország a béli szép tapa sztalás:

Sok ideig fel forgott az a' kérdés a' természet vizsgálóknál, hogy ártalmas e' némely állatok még-e egyáltalában, akár micsoda formában, és akárhol mennyen a' bé a' testbe? Mig nem végtére Nápolyban egy vadász, a' Viperák őszve gyűjtött mérgét, számos nézőknek borzadására és nagy tsudálkozására, egésségének 's életének minden veszedelem nélkül meg itta: ellenben pedig ugyan ekkor, egy izmos bikának meg nyitott véreérébe be-

lé tett csak egy néhány csepp *Vipera* méreg, az kevés idő alatt meg ölte. A' mely probatételnek az a' következtetése, hogy a' nevezett méreg csak akkor halálos, mikor az közbevetetlenül elegyedik a' vérbe. Ugy láttzik, hogy tudták már ezt a' régi Rómaiak. *Lycanus*, a' *Libyai* sivatag püztákon seregével keresztül menő hadi vezérnek, *Cató*nak, mikor katonái egy *Viperás* tóból nem akartak inni, ezeket a' szókat adja a' szájába:

— — — *Vana specie conterrita leti*
Ne dubita miles tuos haurire liquores.
Noxia serpentum est admissio sanguine pestis,
Morsu virus habent, & fatum dente minantur,
Pocula morte carent. —

Lucanus Pharsal. Lib. IX.

— az az: a' haláltól való hszfontalan félelem el ne rettentsen bennetek' katonák ez ártatlan vízből való italtól. A' kígyók mérge a' vérbe elegyedve veszedelmes, csak a' harapások mérges; ebből a' vízből való ital pedig halált nem okoz.

Ezen a' fundamentomon épül azoknak a' probatételnek is igazsága, melyek csak málnában tevődtek *Páris*ban egy teörgő kígyóval, (*Crotalus*) — melyet *Hall* nevezetű Kapitány hozott magával *Karolinából*. — Ennek a' kígyónak vittez a' öbliző eleibe egy nagy kutyát, melyet a' kígyó meg látván, azonnal néki berzenkedett, és duhös szemei vérbe forgottak, a' kutya ezt látván, és más oldalról is boszszantatván hasonlóképpen dünaöflégbe jött. Ekkor meg csipi a' kígyó a' kutyát, 's a' kutya el ordítja magát, csak hamar szemei ki düjjednek, nyelve ki toródik a' szájából,

lábai fel puffadnak és meg feketednek, 's 15 minutum alatt a' tsipés után meg döglik. Hol esett rajta a' tsipés, a' helyét meg nem lehetett találni. Ezután vittek hozzá egy másik kutyát, ennek a' kigyó meg tsipi a' fülét, melly azonnal meg merevedik, fel dagad, az orrából sok tajték fojt ki, és két óra múlva kegyetlen rángatódások között meg dögölt. Fél óra múlva harmadik kutyát vittek elébe; ennek a' jobb tizombján ejtett lebet, melyből fojt egy kevés vér ki; a' kutya először ordított, és nyughatatlan vólt, hanem fél óra múlva, úgy láttzott hogy semmi baja sins. De más napra tsak ugyan annyira elerötelenedett, hogy nem bírta magát, és meg is dögölt, melyet mikor fel bontottak semmi nevezetesre nem találtak benne, hanem hogy a' kis agyvelő valamennyire veress és fel puffadt vólt; — a' vére kevés időre még fejtredett, és meg rothadt. — Négy nap múlva ismét új próbát tett Hall velekét erős nagy kutyán. Az egyik, melynek a' jobb tomporáját tsipte meg a' kigyó, 15, a' másik pedig még kevesebb minutumok alatt, meg dögölte. Hasonló kimenetek vólt más házi állatoknak is, mellyeken a' kigyóval próbát tettek. — Egy néhány hét múlva, egy egészséges, eleven, háromlábnyi hofszúfágú fejtér kigyót botsátottak vele öltve. A' fejtér kigyó tüzetlen meg tsipi a' másikat, de a' sem hagyta a' tsipést hofszúlatlan, — hanem vilkzatsipte, 's alig tölt el nyóltz minutum, a' fejtér kigyó már meg dögölt, a' másikkak pedig leg kisebb baja sem vólt. — Utóljára azt tsarták meg próbálni, hogy a' maga tulajdon tsipése alkalmas lenne e' magának, mind addig bolz-

szantoták azért két hegyes végű bottal, míg a botot akarván meg harapni, magát tsipte meg, a mely tsipés után, 12 minutum alatt meg dögölt. Ekkor darabokra vagdalták, és egy kutyával mind meg éteték, 's a kutyának leg kisebb baja sem lett tőle.

Ezzel az alkalmatofrággal nem lesz szükséges telen dolog, a kigyók mérges vóltáról egy két szót rövideden említeni. Közönségesen irtóznak az emberek a kigyóktól, cleg inkább abból az okból hogy azok mérgezek. A vigyázás soha sem árt, de a rendkívül való féltékenység kivált a mi hazánkban, ebben a tekintetben semmi helye nincs; mert mérges kigyókat, és egy általában mérges állatokat, más meleg tartományokhoz képest, nálunk ritkaság találni, a melyek vagynak is; azok is leg inkább hősiárlás és más félre való helyekre vonják magokat, a hol emberek nem igen járnak. Meg lehet pedig a mérges kigyókat esmérni e következőkből, hogy azoknak a fejek többnyire nagyobb, mint más kigyóké szokott lenni, áll kaptrái szélesek, kerekék, órrok törpe és fel tsútsosodott, fejek borsója igen apró, egyéb részeiken lévőek pedig hofszúkások, farkok rövid; hegyes, 's nem hamar ijjednek meg. A mérges kigyók felső áll kaptrájában mindenik felő, van egy egy negyes, a vége felé egy kevésbé uorgas fog, mely melőlről a tovetől fog a hegyéig egészen üres; ezeknek a fogazát a töve áll egy egy kis anyagból, mely az ő mérgek tartó helye, 's a honnan ezt, mikor fúkegek van rá, úress fogaiakon, mint valamely tsúvón által, ki nyomják.